

Araştırma Üretkenliği Yüksek Akademisyenler: Kimler, Nasıl Çalışıyorlar, Etkili Faktörler Neler?

Highly Productive Academics: Who are They? How Do They Work? What are the Influencing Factors?

Alper ÇALIKOĞLU

ÖZ

Bilgi toplumu yetiştirme çabaları ve hızlı gelişen küresel rekabet, araştırma etkinliklerinin yükseköğretimdeki önemini artırdı. Bu nedenle akademik yayınlar birçok ülkede akademisyenler için atanma ve yükselmeye temel faktör hâline geldi. Türkiye’de de son dönemde akademisyenlerin araştırma üretkenliğini yükseltmeyi amaçlayan politika ve uygulamalar yaygınlaşmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’deki üniversitelerde görev yapan araştırma üretkenliği yüksek akademisyenler belirli değişkenler çerçevesinde araştırıldı. Çalışmanın verileri uluslararası karşılaştırmalı bir projenin Türkiye ayağı kapsamında anket ile toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı ve çıkarımsal teknikler ve lojistik regresyon kullanıldı. Bulgular, araştırma üretkenliği en yüksek olan yüzde onluk akademisyen grubunun, toplam akademik yayınların yarısından fazlasını ürettiğini ve bu akademisyenlerin demografik dağılımında özellikle akademik disiplin ve unvana göre belirli eğilimlerin varlığını göstermektedir. Ayrıca, araştırma üretkenliği yüksek olan grupta yer almanın temelde unvan, akademik disiplin ve yurt içi ve yurt dışı araştırma işbirliği geliştirme gibi mesleki faktörlerle ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bulgular çerçevesinde, farklı unvan ve alanlardaki akademisyenlerin fırsatlara erişimini eşitleme yönündeki çabaların geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Araştırma üretkenliği, Akademisyenlik mesleği, Bilgi üretimi, Eşitsizlik

ABSTRACT

The increasing global competition and efforts toward creating a knowledge society have broadened the importance of research activities in higher education. Hence, in many countries, academic publications have become the main criteria in hiring and promotion of academics. Efforts aiming to increase academics’ productivity have also been witnessed in Turkey recently. This research examines highly productive academics in Turkish higher education through selected variables. Data were collected in the Turkish stage of an international comparative research project via survey. Descriptive and inferential techniques and logistic regression were used in the data analysis. The findings indicate that the most productive group of Turkish academics produce more than a half of the whole academic publications in Turkey. Patterns were also witnessed in the distribution of highly productive academics based especially on rank and discipline. Lastly, associations were found between being in the most productive group and professional factors such as rank, discipline, and research collaboration at the domestic and international level. Recommendations were made to improve the equality in opportunities for academics in different disciplines and career stages.

Keywords: Research productivity, Academic profession, Knowledge production, Inequality

Çalikoğlu A., (2023). Araştırma üretkenliği yüksek akademisyenler: Kimler, nasıl çalışıyorlar, etkili faktörler neler? *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 13(2), 205-218. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1223362>

Alper ÇALIKOĞLU (✉)

ORCID ID: 0000-0002-7526-3740

Nazarbayev Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü, Astana, Kazakistan
Nazarbayev University, Graduate School of Education, Astana, Kazakhstan
alper.calikoglu@nu.edu.kz

Geliş Tarihi/Received : 23.12.2022

Kabul Tarihi/Accepted : 29.05.2023

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

GİRİŞ

Yükseköğretimin üç temel işlevinden biri olarak kabul edilen araştırma etkinliklerinin önemi, son dönemde yaşanan gelişmelerle birlikte hızla artmaktadır (Demeter, Jele & Major, 2022). Ülkeler için araştırmadaki üretkenlik ve ilerleme teknolojik gelişimin yanında mali, ekonomik ve sosyal alanlarda çok yönlü gelişme ve refah ile ilişkilendirilmektedir (Jaffe, ter Horst, Gunn, Zambrano & Molina, 2020). Bunun yanında özellikle bilgi toplumu yetiştirme ve üniversite-sanayi işbirliğini geliştirme çabaları ve küresel bilgi üretimi yarışı gibi faktörler, devletleri araştırmacıların daha üretken olması için zorlayıcı tedbirler almaya yöneltmektedir (Önder & Erdil, 2015; Sam & van der Sijde, 2014). Benzer şekilde, girişimci üniversite ve dünya çapında üniversite gibi kurumsal modellerin ve üniversite sıralama sistemleri gibi rekabetçi araçların yaygınlaşması, üniversite yöneticilerini de araştırma üretkenliği yüksek akademisyenleri işe almaya ve kurum içi yükseltmelerde üretkenliği teşviğe yönlendirmektedir (Abramo, D'Angelo & Soldatenkova, 2016). Bu sebeplerle, dünyanın birçok ülkesinde akademisyenlerin daha üretken araştırmacılar olmaları yönünde beklentilerin arttığı söylenebilir.

Türkiye'de de yükseköğretimde araştırma üretkenliğini artırmayı amaçlayan politika ve uygulamaların son dönemde daha belirginleştiği görülmektedir. Örneğin, 2015 yılından itibaren devlet üniversitelerinde görev yapan akademisyenlerin ürettikleri araştırma, proje ve yayınlar, belirli sayı ve ölçütler çerçevesinde değerlendirilerek ödenek ile teşvik edilmektedir (Maviş Sevim, 2018; Resmi Gazete, 2018a). Benzer şekilde, güncellenen doçentlik ve öğretim üyeliğine atanma ve yükseltme yönetmelikleri, ilgili unvana başvuracak araştırmacıların üniversitelerarası kurul ve/veya üniversiteler tarafından belirlenen ölçütlere göre uluslararası ve ulusal indeksli dergilerde belirli sayı ve puan değeri karşılığı akademik yayın yapması şartını getirmektedir (Resmi Gazete, 2018b, 2018c). Ayrıca, yine son dönemde yapılan çalışmalarda, Türkiye'nin araştırma-geliştirme harcamalarında belirgin bir artışın olduğu ve sonuç olarak Türkiye kaynaklı uluslararası yayınların sayısında dikkate değer bir yükselişin görüldüğü kaydedilmektedir (Demir, 2018; Uslu, 2018).

Yukarıda özetlendiği üzere, artan araştırma ve yayın üretimi küresel eğilimler (dünya çapında üniversite ya da girişimci üniversite hareketleri veya uluslararası araştırma işbirliklerinin popülerleşmesi gibi) ve ulusal politika ve girdilerdeki değişimlerle (artan araştırma destek fonları, yayın teşvik programları, insan kaynağındaki nicelik artışı ve benzeri) ilişkilendirilebilmektedir (Bentley, 2015; Jaffe vd., 2020; Lee, 2021). Ancak, küresel ve ulusal bazdaki bu değişimler bireysel araştırmacı üretkenliğini açıklamada yetersiz kalmaktadır (Bentley, 2015). İlgili çalışmalar, araştırma üretkenliğinde bireysel performansın önemli bir etken olduğunu ve araştırmacıların üretkenlik açısından eşit olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda, birçok ülke, kurum ve akademik disiplin örneğinde, bazı araştırmacıların diğer meslektaşlarına oranla daha fazla araştırma yaptıkları ve yapılan yayınların çoğunluğunun araştırma üretkenliği yüksek araştırmacılar tarafından yapıldığı belirtilmektedir (Abramo,

D'Angelo, Soldatenkova, 2017; Bentley, 2015; Kwiek, 2018; Piro, Rørstad, Aksnes, 2016). Bu durumda, araştırma üretkenliği yüksek araştırmacıların kimler olduğu ve bireysel bazda yüksek araştırma üretkenliğinin hangi etkenlerle ilişkili olduğu soruları önem kazanmaktadır.

İlgili kaynaklar incelendiğinde, araştırma üretkenliğinin yurt dışındaki araştırmacılar tarafından önemli bir süredir çalışıldığı ve Türkiye'de de son dönemde konuya olan ilginin arttığı görülmektedir. Uluslararası kaynaklarda, konunun Amerika Birleşik Devletleri (Dundar & Lewis, 1998), İtalya (Abramo vd., 2016, 2017), Polonya (Kwiek, 2018), Norveç (Kvik & Olsen, 2008; Piro vd., 2016), Kazakistan (Kuzhabekova & Ruby, 2018) gibi ulusal, Avrupa (Kwiek, 2016), Arap ülkeleri (Abouchdid & Abdelnoor, 2015) gibi bölgesel ve farklı ülkeleri birlikte içeren (Bentley, 2015; Teodorescu, 2000) uluslararası örnekler bağlamında çeşitli açılardan incelendiği görülmektedir. Bu çalışmalarda özetle yaş, cinsiyet, disiplin, unvan, akademik rol eğilimi (araştırma-öğretim), araştırmaya ayrılan süre, uluslararası araştırma eğilimi, işbirliği ve yayın gibi bireysel, mesleki ve akademik faktörlerin yanında, araştırma etkinliklerine kurumsal vurgu, liderlik desteği ve kurumsal teşvik gibi örgütsel faktörlerin de akademisyenlerin araştırma üretkenliğini anlamada önemli değişkenler olabileceği vurgulanmaktadır. Türkiye kaynaklı çalışmalarda (Damar, Özdağoğlu, Özveri, 2020, 2021; Erarslan, 2015; Tamtekin Aydın, 2017; Uslu, 2018) ise özellikle son dönemde gündemde yer bulan üniversite sıralama sistemleri ve küresel rekabetin de etkisi ile kurumsal ve ulusal bazda bilimsel üretkenlik ve performans konularının öne çıktığı söylenebilir. Diğer taraftan görece az sayıdaki çalışmada, Türkiye'deki akademisyenlerin bireysel araştırma üretkenliklerinin çeşitli boyutlardaki değişkenlerin etkisi açısından incelendiği görülmektedir. Bu çalışmalarda (Eti, 2016; Mengi & Schreglmann, 2013; Önder & Erdil, 2015) özetle cinsiyet, yaş, unvan, doktora eğitimi, kişisel motivasyon ve zaman gibi bireysel ve mesleki değişkenlerin yanında, çalışılan bölüm, üniversitenin yaşı, kurum türü (devlet/vakıf), kurumdan alınan destek ve teşvik, kurum kültürü ve kütüphane/laboratuvar imkânları gibi kurumsal değişkenlerin araştırmacıların bilimsel üretkenliğini açıklamada önemli olduklarına yer verilmektedir.

Türkiye'de yürütülen ilgili çalışmalarda, araştırmacıların bireysel üretkenliği ile ilgili önemli bulgulara yer verilmeyle birlikte, bu çalışmaların çoğunlukla belirli akademik disiplin ya da alt boyut ile sınırlı tutuldukları, ayrıca anket yoluyla veri toplanan çalışmalarda görece düşük sayıdaki örneklem ile çalışıldığı görülmektedir. Bu noktada, konunun Türkiye bağlamındaki genel görünümünü geniş çaplı inceleyebilmek için daha kapsamlı ve bütünsel çalışmalara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Farklı bireysel, mesleki ve kurumsal değişkenleri içeren ve geniş örneklem grupları ile yürütülmüş çalışmaların, konu ile ilgili son dönemde yapılan uygulamaların etkisini anlamada ve gelecekteki yapılacak araştırmalara ve politika uygulamalarına rehberlik etmede yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Yukarıdaki noktalardan hareketle bu çalışma Türkiye'deki üniversitelerde görev yapan araştırma üretkenliği yüksek öğretim elemanlarını bireysel, mesleki ve kurumsal faktörler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1.
 - a. Araştırma üretkenliği en yüksek öğretim elemanları demografik özellikleri açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
 - b. Araştırma üretkenliği en yüksek öğretim elemanları ile diğer grupta yer alan öğretim elemanlarının son üç yıldaki toplam yayın sayısı ortalamaları kaçtır?
2. Araştırma üretkenliği en yüksek öğretim elemanlarının
 - a. ders dönemi içinde ve dışında akademik etkinliklere ayırdıkları zaman,
 - b. öğretim ya da araştırma yönünde akademik ilgileri,
 - c. kurum içi, ülke içi ve yurt dışı araştırma işbirliklerine dahil olma durumları diğer meslektaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Araştırma üretkenliği en yüksek öğretim elemanları grubunda olmayı etkileyen bireysel, mesleki ve kurumsal faktörler nelerdir?

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmacı Motivasyonu

İlgili kaynaklarda yükseköğretimde araştırmacıların bireysel motivasyonu içsel ve dışsal gerekçelerle ilişkilendirilmektedir. İçsel motivasyon akademisyenlerin araştırma sürecinin kendisinden kaynaklanan doyumla, dışsal motivasyon ise süreç sonunda elde edilecek ödül ya da karşılaşılabilecek olumsuz durumun etkisi doğrultusunda araştırmacının gerçekleştirilmesi olarak açıklanmaktadır (Eimers, 1997). Bu iki motivasyon türünün birbiri ile ilişkili olabildiği ve bazı durumlarda dışsal ödüllerin içsel motivasyonu yükseltebildiği de belirtilmektedir (Suominen, Kauppinen, Hyytinen, 2021).

Lam (2011), araştırmacıların içsel ve dışsal motivasyonunu maddi ödüller (gold), unvan/kariyer ödülleri (ribbon) ve içsel tatmin (puzzle) olarak üç temel faktörle açıklamaktadır. Bilim insanlarını araştırma yapmaya geleneksel olarak çalışma alanları ile ilgili keşfedilmemiş noktaları ortaya "ilk" çıkaran olmak ve bilimsel topluluklarda tanınmak gibi motivasyonların yönelttiği belirtilmektedir (Morton, 1957, 1973'den akt: Lam, 2011). Ayrıca akademisyenlerin araştırma yürütmelerinde kendi değer sistemlerinin ve topluma faydalı olma isteğinin de rolü olduğu bilinmektedir (Kezar & Maxey, 2016). Bu bağlamda, araştırma motivasyonunda içsel (topluma fayda ve henüz bilinmeyen keşfetme sürecinden duyulan tatmin) ve dışsal (bilimsel topluluklarda ün ve tanınma) faktörlerin bir arada olduğu söylenebilir. Bu anlamda bilimsel yayınlar, araştırma sonuçlarını hem politika oluşturuculara ve farklı toplum kesimlerine hem de bilimsel topluluklara yayarak bu amaçlara toplu biçimde hizmet eden önemli araçlardır (Kwiek, 2018).

Diğer taraftan, akademisyenlik mesleğinin değişen doğası ve artan rekabet gereği akademik yayın üretme, yalnızca bilimsel topluluklarda tanınmayı değil, yeni görevlere atanma ya da görevde yükselme, dış fonlara erişim ve bunlarla doğrudan ya da dolaylı ilişkisi olan maaş artışı, ticari getiri ya da maddi teşvikler gibi dışsal motivasyon faktörleri ile daha ilişkili hâle gel-

mektedir (Kwiek, 2018; Suominen vd., 2021). Bu noktada, atf, ün, unvan ve ticari getirileri ön plana alan rekabetçi anlayışın yaygınlaşmasının, araştırma üretkenliğinde eşitsizliği artıran bir küresel bilgi sistemi oluşturduğu eleştirileri de yapılmaktadır (Piro vd., 2016; Xie, 2014). Özetle, araştırmacılığın doğasında yer alan yüksek özerklik, esnek çalışma ve entelektüel merak ve topluma fayda prensipleri, araştırma yapmada içsel motivasyonların payını gösterirken (Pogrebnyakov, Kristensen, Gammelgaard, 2017; Suominen vd., 2021), atf, tanınma, unvan gibi maddi olmayan faktörlerle maaş, ticari araştırma ya da yayın teşviği gibi faktörler de araştırmacıların akademik yayın üretmesindeki dışsal motivasyon kaynaklarını işaret etmektedir.

Bireysel Araştırma Üretkenliğini Etkileyen Faktörler

Bireysel araştırma üretkenliğini etkileyen faktörlerle ilgili çalışmalarda, boyutlandırma farklı isimler altında olabilmekte birlikte, benzer değişkenlerin incelendiği göze çarpmaktadır. Örneğin ilgili çalışmalarda bireysel, kişisel ya da demografik özellikler ile ilişkilendirilerek çoğunlukla cinsiyet ve yaş (Bentley, 2015; Dundar & Lewis, 1998) gibi demografik değişkenlerin etkisinin incelendiği görülmektedir.

Mesleki faktörler altında ise doktora eğitimi (lisansüstü eğitim) (Dundar & Lewis, 1998; Teodorescu, 2000), unvan, kıdem, akademik disiplin, uluslararası akademik etkinliklere ve araştırma işbirliklerine katılım, araştırma fonları edinme, haftalık araştırmaya ayrılan süre (Bentley, 2015; Kwiek, 2018; Teodorescu, 2000) ve öğretim ve araştırmaya yönelik ilgi (Bentley, 2015) değişkenleri ön plana çıkmaktadır. Bunlara ek olarak Kwiek (2018) akademik sosyalleşme (öğretim elemanı rehberliği ve birlikte araştırma yürütme), uluslararasılaşma (uluslararası işbirliği kurma, yurt dışı yayın, uluslararası araştırma ilgisi), akademik tutum ve davranışlar (uygulamalı/teorik araştırma odağı) ve genel araştırma etkinlikleri (ulusal/uluslararası komitelerde görev, hakemlik, editörlük) gibi faktörlerin de konu ile ilgili olarak etkili olabileceğini belirtmektedir. Bland, Center, Finstad, Risbey ve Staples (2005) da motivasyon, alana hâkimiyet, araştırma becerileri, eş-zamanlı proje yürütme, araştırma eğilimi ile özerklik ve adanmışlığı ilgili etkenler arasında saymaktadır.

Konu ile ilgili kurumsal faktörler arasında ise ortak olarak kurum türü, gelirler, kütüphane-teknoloji olanakları, iş yükü ve çalışma koşulları, araştırmaya ve hareketliliğe ayrılan kurumsal fonlar, araştırmaya destek olabilecek öğrenci sayısı, dış fonların varlığı (Bentley; 2015; Dundar & Lewis, 1998; Teodorescu, 2000) gibi faktörlerin çoğunlukla incelemeye dahil edildikleri görülmektedir. Bunların dışında Kwiek (2018) kurumsal politikaların (güçlü performans yönelimi, işe alma ile ilgili kararlarda araştırmacının dikkate alınması) ve yönetsel desteğin, Bland ve arkadaşları (2005) da benzer şekilde kurumsal araştırma hedeflerine vurgu, araştırmayı destekleyen kurum kültürü ve olumlu iklim, araştırma teşvik ödülleri ve paylaşımcı yönetim anlayışının önemine değinmektedir.

Yukarıda değinilen çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, bireysel araştırma üretkenliğini etkileyen faktörlerle ilgili olarak, boyutlandırma ve isimlendirmede farklılıklar olmakla birlikte literatürde genel bir örtüşmenin varlığından söz etmek mümkündür. Yazarlar, çalışmalarının amacı ve veri setlerinin

uygunluğuna göre öğretim elemanlarının araştırma üretkenliğini bireysel, mesleki ve kurumsal boyutlardaki çeşitli değişkenler ile ilişkilendirmektedir. Bu çerçevede mevcut çalışmada kullanılan veri setinin uyumluluğu da göz önünde bulundurularak, öğretim elemanlarının araştırma üretkenliği ile etkisi olabilecek faktörler özellikle Bentley (2015), Kwiek (2018) ve Teodorescu'nun (2000) çalışmaları doğrultusunda belirlenmiştir (Tablo 2).

Araştırma Üretkenliğinin Ölçülmesi

İlgili çalışmalarda araştırma üretkenliğini ölçmek için kullanılan yöntemlerden bir tanesi, veri tabanları üzerinden elde edilen makale ve atf sayısı gibi verileri kullanarak (bazen ulusal/kurumsal araştırma-geliştirme verileri ile birlikte) bibliyometrik analiz yürütmektir. Bu yöntem ülke, kurum, disiplin gibi analiz birimleri üzerinden eğilimleri açıklamaya imkân tanımakla beraber, bireysel araştırmacı üretkenliğini incelemede kapsayıcılık (akademik disiplin, yayın türü ve yayın dili sorunları) açısından bazen yetersiz kalabilmektedir (Bentley, 2015; Harzing, 2013). Bu durumun üstesinden gelebilmek için bazı yazarlar bireysel araştırma üretkenliğini bibliyometrik kayıtlar yerine akademisyenlerin cevap verdiği anketler üzerinden incelemiştir (Bentley, 2015; Kwiek, 2018; Teodorescu, 2000). Araştırma üretkenliğini anket üzerinden incelemek, hem farklı tür ve dillerde yapılan yayınların üretkenlik ölçümüne dahil edilmesi (Bentley, 2015) hem de konu ile ilgili çeşitli bireysel, kurumsal ve yönetsel etkenlerin birlikte incelenebilmesi (Kwiek, 2018) açısından yararlı görülmektedir. Diğer taraftan, konu ile ilgili veri toplamada anket kullanımının, yayınların etki faktörü ve atf analizi ile ilgili değerlendirmenin yapılamaması ve kişilerin yayın sayıları ile ilgili yanlış/eksik bilgi aktarabilmesi gibi dezavantajları da mevcuttur. Bu dezavantajlara rağmen, araştırma üretkenliğini anket ile inceleyen çalışmalarda, ölçüm ve analizlerde sistematik hata ya da yanlılık yönünden güvenilirliği etkileyen sorunların bulunmadığı rapor edilmiştir (Kwiek, 2018).

YÖNTEM

Araştırma Tasarımı

Türkiye'deki üniversitelerde görev yapan araştırma üretkenliği yüksek öğretim elemanlarını geniş bir örneklem üzerinde kapsamlı ve bütünsel bir biçimde incelemeyi amaçlayan bu çalışma nicel bir araştırma olup ilişkisel tarama modelinde tasarlandı. Tarama modelindeki çalışmalar, araştırılan konu ile ilgili mevcut durumu belirli bir zaman diliminde var olduğu hâliyle incelemektedir (Cohen, Manion & Morrison, 2007). İlişkisel model ise araştırılan konu ile ilgili bağımlı ve bağımsız değişken(ler) arasındaki ilişkilerin varlığı araştırıldığında kullanılmaktadır (Creswell, 2009).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmada Academic Profession in the Knowledge-based Society (Bilgi Temelli Toplumda Akademisyenlik Mesleği [APIKS]) projesinin Türkiye ayağı kapsamında 2017-2018 akademik yılında toplanan veriler kullanıldı. Çalışmanın evrenini ilgili akademik yılda Türkiye'deki üniversitelerde profesör, doçent, dr. öğretim üyesi ve araştırma görevlisi olarak görev yapan 122.614 öğretim elemanı (YÖK, 2018) oluşturmakta-

dır. Öğretim görevlileri görev tanımlarında araştırma ile ilgili sorumluluk yer almadığından çalışmanın kapsamı dışında bırakıldı. Örneklemde ise farklı kurum türü, kuruluş dönemi ve coğrafi bölgelerdeki üniversitelerden katılımı garantiye alacak şekilde etik izin ve/veya uygulama izni alınan 78 üniversitede görev yapan öğretim elemanları yer aldı. Mevcut araştırma için örneklem grubu belirlenirken daha sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için APIKS Türkiye web sayfası üzerinden indirilen veri setinde bazı gruplar analizden çıkarıldı. Bu amaçla, araştırma etkinliğine katılmayan ve ilgili yayın sayılarını boş bırakan katılımcılar ile tam zamanlı olmayan ve unvanını öğretim görevlisi ya da diğer seçeneği olarak belirten katılımcılar örneklemde dahil edilmedi. Katılımcıların akademik disiplinleri öncelikle 14 ayrı çalışma alanı ve diğer olarak toplandı, sonrasında APIKS uluslararası konsorsiyumun önerileri çerçevesinde Fen, Teknoloji, Matematik, Mühendislik (FTMM), Sosyal-Beşeri Bilimler ve Sanat (SBBS), Tıp ve Sağlık (TS) alanları olarak üç temel alanda gruplandırıldı. Katılımcıların gruplandırıldığı üç temel disiplin için 3IQR ölçütü baz alınarak analizi yapıldı (Parke, 2013). Bu analiz doğrultusunda FTMM (24), SBBS (4) ve TS (7) alanlarında toplam 35 katılımcı analiz dışında bırakıldı. Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın nihai örneklem grubunda yer alan 1585 katılımcının demografik dağılımı Tablo 1'de gösterilmektedir.

Örneklem belirlenme süreci ve Tablo 1'deki dağılım birlikte değerlendirildiğinde mevcut çalışmada örneklem yanlılığının oluşmadığı görülmektedir. Araştırma ile ilgili muhtemel katılımcı gruplarından herhangi biri sistematik olarak sürecin dışında bırakılmadı, ayrıca örneklemin son hâlinde çeşitli cevaplayıcı gruplarının dikkate değer oranlarda temsili garanti altına alındı (Bryman 2012'den Akt: Kwiek, 2018). Diğer taraftan, araştırma daveti gönderildiği halde ankete cevap vermeyen katılımcıların kimler olduğu ya da bu durumun anketin güvenilirliğine olumlu ya da olumsuz etkisi ile ilgili net bir yargıda bulunulması mümkün görünmemektedir. Örneğin, kendisine davet gönderilen araştırma üretkenliği yüksek öğretim elemanları zaman yetersizliği gibi çeşitli gerekçelerle ankete cevap vermemeyi tercih etmiş olabileceği gibi, yine bu öğretim elemanları profesyonel sorumluluk ya da sorulara yakın ilgi duymaları nedeniyle ankete aktif katılım sağlamış da olabilir (Kwiek, 2018). Bu değerlendirmeler ışığında mevcut çalışmadaki örneklem grubunun 2017-2018 yılında ilgili unvanları kapsayan 122.614 kişilik evreni (YÖK, 2018) %95 güven düzeyi ve ± 3 güven aralığında temsil yeterliliğine sahip olduğu söylenebilir (Cohen vd., 2007).

Verilerin Toplanması

APIKS projesi, farklı ülkelerde akademisyenlik mesleği ile ilgili algı, davranış ve tutumları ortak bir veri üzerinden araştıran Carnegie (1992), CAP (2007) ve EUROAC (2013) gibi projelerin devam çalışması olarak görülebilir (APIKSTR, 2022; Höhle & Teichler, 2013). Bu proje kapsamında, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 25 ülkede ilgili ülkelerdeki akademisyenlere kariyer ve mesleki durumları, genel çalışma koşulları, eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet faaliyetleri, kurumlarındaki yönetim süreçleri ve kariyer gelişimi aşamasında akademisyenlik gibi alanlarda 300'den fazla soru ya da alt sorunun yer aldığı bir anket uygulanmıştır (Aarveaara, Finkelstein, Jones, Jung, 2021).

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Dağılımı

Değişken	f	%	Değişken	f	%
Cinsiyet			Üniversite kuruluş yılı		
Erkek	668	42,1	1992 öncesi	813	51,3
Kadın	745	47,0	1992-2005	444	28,0
Belirtilmemiş	172	10,9	2006 ve sonrası	321	20,3
Unvan			Belirtilmemiş	7	0,4
Araştırma Gör.	323	20,4	Üniversite coğrafi bölge		
Dr. Öğr. Üyesi	499	31,5	Akdeniz	146	9,2
Doçent	402	25,4	Doğu Anadolu	115	7,3
Profesör	361	22,8	Ege	248	15,6
Disiplin			G. Doğu Anadolu	56	3,5
FTMM	531	33,5	İç Anadolu	489	30,9
SBBS	669	42,2	Karadeniz	143	9,0
TS	385	24,3	Marmara	386	24,4
Üniversite türü			Belirtilmemiş	2	0,1
Devlet	1366	86,2			
Vakıf	199	12,6			
Diğer	3	0,2			
Belirtilmemiş	17	1,1			

Proje verileri 2017-2018 akademik yılında çevrimiçi anket uygulaması üzerinden toplandı. Bu süreçte muhtemel katılımcılar e-posta mesajları ile araştırma hakkında bilgilendirilerek anketin yayınlandığı uygulama bağlantısı üzerinden soruları cevaplamaya davet edildi. Mevcut çalışmada APIKS Türkiye veri toplama aracından önceki çalışmalar ve kavramsal çerçeve doğrultusunda ilgili olduğu düşünülen maddelerin cevapları kullanıldı. Bu bağlamda katılımcıların araştırma ile ilgili anket bölümünde yer alan son üç yılda yaptıkları bilimsel katkılardan “yazarı ya da ortak yazarı olduğu bilimsel kitap”, “editörü ya da ortak editörü olduğu bilimsel kitap”, “akademik bir kitapta yayımlanan bölümler” ve “akademik bir dergide yayımlanan makaleler” seçeneklerine sayı olarak verdikleri cevaplar, her bir katılımcının akademik üretkenliğini hesaplamak için kullanıldı (Kwiek, 2018, Teodorescu, 2000). Ayrıca demografik soruların yanında, anketin yine araştırma bölümünde yer alan çeşitli araştırma işbirliklerine katılma durumu (Evet/Hayır), araştırma eğilimi (1-5 Likert), yönetim ve yönetim bölümünde yer alan atama ve yükseltilmede araştırmanın niteliğinin göz önünde bulundurulması (1-5 Likert) gibi sorular verilere dahil edildi (Bu çalışmada kullanılan maddeler için Bkz. Tablo 2; Anket maddelerinin tamamı için Bkz. APIKSTR, 2022).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde öncelikle bağımlı değişken olarak son üç yıldaki toplam yayın sayısı (TYS) hesaplandı. YYS hesaplanırken Bentley (2015) ve Kwiek (2018)’in çalışmaları doğrultusunda farklı yayın türlerindeki çalışmalar makale eşdeğeri olarak ağırlıklandırılarak sonuca ulaşıldı. Hesaplama kullanılan formül aşağıdadır:

$TYS = \text{Akademik dergilerde yayımlanan makalelerin sayısı} + \text{Akademik kitaplarda yayımlanan bölümlerin sayısı} + (\text{Editörü ya da ortak editörü olunan bilimsel kitapların sayısı} \times 2) + (\text{Yazarı ya da ortak yazarı olunan bilimsel kitapların sayısı} \times 5)$.

YYS hesaplamasının ardından FTMM, SBBS ve TS alanları için bulunan YYS değerlerinin dağılımı ayrı ayrı hesaplanarak her bir alandaki yayın sayılarının en fazla olduğu yüzde 10’luk üst dilim belirlendi. Yüzde 10’luk kesim noktası, aynı konuda benzer veri kaynaklarını kullanan araştırmacıların çalışmaları (Bentley, 2015; Kwiek, 2018) doğrultusunda belirlendi. Bu işleme göre, YYS kesim noktaları $FTMM \geq 16$ (%10,5), $SBBS \geq 24$ (%9,6) ve $TS \geq 33$ (%9,9) olarak hesaplandı. Bu işlemin ardından her üç alan için YYS değeri kesim noktalarının üzerinde kalan katılımcılar, çalışmada incelenen üretkenliği en yüksek yüzde 10’luk gruba dahil edildi.

Akademik üretkenliği en yüksek yüzde 10 ve kalan yüzde 90’lık grup için farklı alanlardaki toplam yayın sayılarının ortalaması analiz edilirken, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplandı. Akademik etkinliklere ayrılan süre ile ilgili olarak ise katılımcıların *araştırma* (alanyazın tarama, okuma, yazma, deney yapma saha çalışması vb.), *öğretim* (öğretim materyallerinin ve ders planlarının hazırlanması, sınıf içi öğretim, öğrenci danışmanlığı, öğrenci çalışmalarını okuma ve değerlendirme, vb.), *topluma hizmet* (müşterilere ve/veya hastalara hizmet, ücretsiz danışmanlık, kamu hizmeti veya gönüllü hizmet, vb.), *idari görev ve hizmetler* (komite çalışmaları, evrak işi, akademik derneklerde faaliyetler, hakemlikler, vb.) ve *diğer akademik etkinliklere* (yukarıdakilerle açık şekilde ilişkilendirilemeyen mesleki faaliyetler) haftalık kaç saat ayırdıkları ders dönemi içi ve ders dönemi dışı için ayrı ayrı soruldu.

En üretken ve diğer gruba dahil olma durumunun öğretim ya da araştırmaya yönelik akademik ilgi ile ilişkisinin analizinde Pearson Ki-Kare tekniğinden yararlanıldı. Veri toplama aracında bu soru ile ilgili olarak katılımcıların akademik ilgilerinin öğretim mi araştırma ile mi ilgili olduğuna yönelik soruda cevaplar dört kategoride (1: Öğretim, 2: Her ikisiyle de ancak öğretime daha yakın, 3: Her ikisiyle ancak araştırmaya daha yakın, 4: Araştırma) toplandı. Ancak, mevcut çalışmadaki veri setinin Ki-kare testi varsayımlarında yer alan her bir hücrede 5'den az beklenen değer olmaması şartını sağlayabilmesi için 1-2: Öğretim, 3-4: Araştırma olarak yeniden gruplandırılmaya gidildi. Akademik etkinliklere ayrılan sürenin en üretken yüzde 10 ve diğer yüzde 90'lık grup için farklılaşma durumunun analizinde ise ilgili etkinliğe ayrılan sürenin dağılımı basıklık ve çarpıklık değerlerine göre incelenerek, bağımsız örneklemelerde t Testi (parametrik) veya Mann Whitney U (parametrik olmayan) testleri kullanıldı.

Araştırma üretkenliği en yüksek yüzde 10'luk grupta yer alma durumunu etkileyen faktörleri belirlemek için ikili lojistik regresyon analizi yapıldı. İkili lojistik regresyon analizi, doğrusal regresyonun kullanılmadığı evet/hayır biçimindeki bağımlı değişken ile ilişkili bağımsız değişkenleri en iyi şekilde belirlemek için kullanılmaktadır (Fritz & Berger, 2015). İkili lojistik regresyon analizi yapılırken uç değer analizine ilave olarak kayıp değerler analizden çıkarılarak, her bir bağımsız değişken için en az 50 katılımcı olmasına dikkat edildi. Ayrıca bağımsız değişkenler arası çoklu bağlantı olmaması durumu sorgulanarak (VIF aralığı: 1,045-2,657<10) garanti altına alındı (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2012). Tablo 2 ikili lojistik regresyon modelinde test edilen değişkenleri göstermektedir.

Etik İlkeler

Araştırmanın kurumsal etik onayı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal ve Eğitim Bilimleri Etik Kurulu'nun 28.04.2016/4 tarih/sayılı kararı ile alındı. Ayrıca araştırmanın uygulandığı toplam 78 üniversiteden etik izin ya da uygulama izni alındı (Etik izin ve uygulama izni alınan üniversiteler ve onaylar için Bkz. APIKSTR, 2022). Veri toplama aşamasında katılımcılara e-posta ile araştırmanın amacı ve künyesi ile ilgili bilgi verildi ve gönüllü katılım garantisi altına alındı. Ayrıca, katılımcıların kimliklerini ortaya çıkaracak sorulara veri toplama aracında yer verilmedi.

BULGULAR

Araştırma Üretkenliği Yüksek Öğretim Elemanları Kimler?

Analizler sonucu araştırma üretkenliği en yüksek olan yüzde 10'luk dilime dahil olan öğretim elemanlarının çeşitli demografik değişkenler açısından dağılımları Tablo 3'te yer almaktadır. Öğretim elemanlarının genel görünümü ile ilgili fikir edinilebilmesi için tabloda örneklemin kalanını oluşturan yüzde 90'lık dilime ve toplama ait dağılımlara da yer verildi.

Tablo 3'te görüldüğü üzere, araştırma üretkenliği yüksek öğretim elemanlarının içerisinde kadınlar çoğunluğu oluşturmakla birlikte hem bu grup hem de kalan %90'lık grup için cinsiyet oranlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Yaş grubu dağılımlarına bakıldığında ise üretkenliği yüksek grupta en çok 40-49 yaş arası öğretim elemanları yer alırken, yüzde 90'lık

diğer grup için en kalabalık yaş aralığının 30-39 olduğu görülmektedir. Diğer taraftan üretkenliği yüksek öğretim elemanlarının üçte ikiden fazlası 40 yaş ve üzeri araştırmacılar oluşmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında tam zamanlı olarak çalışma yılı açısından tecrübe değerlendirildiğinde, üretkenliği en yüksek olanların içinde en kalabalık grup 10-19 yıl tecrübeye sahip olanlar iken, 30 yıl ve üzeri tecrübeye sahip olanlar en az sayıdaki grup olarak görülmektedir.

Tablo 3'e göre, profesörler araştırma üretkenliği yüksek olan öğretim elemanları içerisinde en kalabalık unvan olup, onları doçentler takip etmektedir. Araştırma üretkenliği en yüksek olan yüzde 10'luk grup ile diğer yüzde 90'lık grup karşılaştırıldığında, unvanların dağılımında (araştırma görevlisi hariç) farklılıkların olduğu göze çarpmaktadır. Buna göre, Dr. Öğr. Üyesi akademisyenler üretkenliği yüksek grupta en küçük grup olurken, diğer yüzde 90'ın içinde en kalabalık gruptur. Diğer yüzde 90'lık grubun içinde sıklık açısından en küçük olan ise profesör unvanlı öğretim üyeleridir. Her iki gruptaki öğretim elemanlarının dağılımı disiplinler açısından değerlendirildiğinde hem en yüksek üretkenliği olan grup hem de diğer yüzde 90 içinde en fazla sayıda olan disiplin SBBS alanlarına çalışan akademisyenlerdir. SBBS alanlarında çalışan akademisyenlerin ardından üretkenliği yüksek olan grupta TS alanlarında çalışan akademisyenlerin, diğer yüzde 90'ın içinde ise FTMM alanlarındaki öğretim elemanlarının geldiği görülmektedir.

Tablo 3'teki bulgulara göre, üretkenlik açısından her iki grupta da devlet üniversitesinde çalışan akademisyenler çoğunlukta. Ancak üretkenliği yüksek olan grupta vakıf üniversitelerinde çalışan öğretim elemanlarının ağırlığının, örneklemin geneline göre daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Benzer şekilde üniversitelerin kuruluş yıllarının dağılımı da hem üretkenliği en yüksek akademisyenler için hem de diğer yüzde 90'lık grup için birbirine yakın dağılımlar göstermekle birlikte, üretkenliği yüksek olan grup içinde 1992 öncesinde kurulan üniversitelerde çalışan öğretim elemanlarının ağırlığının örneklemin geneline oranla daha yüksek olması dikkate değerdir. Tablo 4, üretkenliği en yüksek olan öğretim elemanlarına ait demografik değişkenlerin disiplin grupları bazında dağılımını göstermektedir.

Tablo 4'teki bulgulara göre, kadın akademisyenlerin en üretken grup içerisindeki ağırlığı TS alanı için daha yüksektir (%63,8). En üretken grubun içerisinde 40 yaşın altında bulunanlar ise en fazla SBBS alanında yer almakta olup (36,5+4,6=%41,1), 40 yaş altı katılımcıların bu alandaki oranı en üretken grubun tamamı içerisindeki 40 yaş altı öğretim elemanlarının oranından (28,4+2,3=%30,7) yüksektir. Üniversitede geçirilen deneyim açısından SBBS alanında 10 yılın altı (%31,4), FTMM alanında ise 10-19 yıl (%41,7) ile birlikte 30 yıl ve üzeri (%28,3) tecrübesi olan katılımcıların oranının yüksekliği dikkat çekmektedir. Unvanların dağılımına bakıldığında ise FTMM alanında Profesörler en üretken grubun yarısından fazlasını oluştururken (%50,8), TS alanında Doçent (%35,6) ve Profesörlerin (%40,4), SBBS alanında ise Doçent (%34,5) ve Dr. Öğr. Üyesi (%30,5) unvanlı katılımcıların birbirine yakın oranlarda oldukları görülmektedir. Kurumsal değişkenlerde vakıf üniversitelerinde çalışanların oranının TS alanı (%16,2) için en üretken grubun geneline oranının (%14,7) üzerine çıktığı anlaşılmaktadır. Kuruluş

Tablo 2: İkili Lojistik Regresyon Analizinde Yer Alan Değişkenler*

Değişken	Değer (n)	Açıklama
Bağımlı Değişken		
En üretken %10 içinde yer alma	0=Hayır (1040) 1=Evet (327)	İkili
Bağımsız Değişkenler		
Bireysel		
Cinsiyet	Erkek (648) Kadın (719)	İkili
Yaş grubu	<40 (578) 40-49 (501) 50 ve üzeri (288)	Kategorik (Ref: 50 ve üzeri)
Mesleki		
Üniversitede çalışma deneyimi	<10 yıl (447) 10-19 yıl (518) 20-29 yıl (273) 30 yıl ve üzeri (129)	Kategorik (Ref: 30 yıl ve üzeri)
Unvan	Profesör (323) Doçent (356) Dr. Öğr. Üyesi (418) Araştırma görevlisi (270)	Kategorik (Ref: Araştırma görevlisi)
Disiplin	TS (333) SBMM (561) FTMM (473)	Kategorik (Ref:FTMM)
Araştırma işbirlikleri		
Kurum içi	Evet/Hayır (1203/164)	İkili
Yurt içi	Evet/Hayır (1060/307)	İkili
Yurt dışı	Evet/Hayır (701/666)	İkili
Araştırma yönelimi		
Temel/teorik		Aralıklı (1-5)
Uygulamalı		Aralıklı (1-5)
Uluslararası odaklı		Aralıklı (1-5)
Çok disiplinli		Aralıklı (1-5)
Akademik disiplin/alan önem derecesi		Aralıklı (1-5)
Kurumsal		
Kurum türü	Devlet (1187) Vakıf (180)	İkili
Üniversite kuruluş yılı	1992 öncesi (701) 1992-2005 (392) 2005 sonrası (274)	Kategorik (Ref: 2005 sonrası)
Kurumda güçlü bir araştırma performans yönelimi vardır		Aralıklı (1-5)
Atanma ve yükseltme kararlarında araştırma niteliğinin göz önünde bulundurulur		Aralıklı (1-5)
Öğretim elemanlarına yurt dışında araştırma yapabilmeleri için birçok fırsat/kaynak sunulmaktadır		Aralıklı (1-5)

*N=1367 (Kayıp veriler ve Kurum Türü= "Diğer" çıkarıldıktan sonra).

Tablo 3: Araştırma Üretkenliği En Yüksek Öğretim Elemanlarının Demografik Özellikleri*

Değişken	Üretkenliği En Yüksek Olanlar (%10)		Diğerleri (%90)		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Cinsiyet						
Erkek	165	48	503	47,1	668	47,3
Kadın	179	52	566	52,9	745	52,7
Yaş grubu						
30'un altı	8	2,3	91	8,6	99	7
30-39	97	28,4	397	37,3	494	35,2
40-49	122	35,8	390	36,7	512	36,4
50-59	82	24,0	145	13,6	227	16,2
60 ve üzeri	32	9,4	41	3,9	73	5,2
Üniversitede tecrübe						
10 yılın altı	89	23,5	440	36,7	529	33,6
10-19 yıl	140	37,0	454	37,9	594	37,7
20-29 yıl	90	23,8	217	18,1	307	19,5
30 yıl ve üzeri	59	15,6	87	7,3	146	9,3
Unvan						
Ar. Gör.	30	7,9	293	24,3	323	22,8
Dr. Öğr. Üyesi	95	24,9	404	33,6	499	25,4
Doçent	122	32,0	280	23,3	402	31,5
Profesör	134	35,2	227	18,9	361	20,4
Disiplin						
FTMM	61	16,0	470	39,0	531	33,5
SBBS	174	45,7	495	41,1	669	24,3
TS	146	38,3	239	19,9	385	42,2
Üniversite türü						
Devlet	318	85	1048	87,8	1366	87,1
Vakıf	55	14,7	144	12,1	199	12,7
Diğer	1	0,3	2	0,2	3	0,2
Üniversite kuruluş yılı						
1992 öncesi	205	53,9	608	50,8	813	51,5
1992-2005	102	26,8	342	28,5	444	28,1
2006 ve sonrası	73	19,2	248	20,7	321	20,3

*İlgili her bir soruya cevap veren katılımcı sayıları üzerinden.

yılları açısından da yine TS alanında çalışan üretkenliği yüksek akademisyenlerin 1992 öncesi üniversitelerdeki yoğunluğu (%60) dikkat çekerken, FTMM alanındaki üretken öğretim elemanlarının çalıştıkları üniversiteler arasında 2006 ve sonrası üniversitelerin yoğun olduğu (%26,2) göze çarpmaktadır. Tablo 5 ise araştırma üretkenliği en yüksek %10 ve diğer %90'lık gruplar için toplam yayın sayısı ortalamalarını göstermektedir.

Tablo 5'teki bulgulara göre araştırma üretkenliği en yüksek olan %10'luk grupta yer alan öğretim elemanları, örnekleme yer alan bütün katılımcıların toplam yayınlarının yarısından fazlasını (%55,3) üretmektedir. Ayrıca, en üretken öğretim elemanları-

nın yayın sayıları ortalamasının (\bar{X} = 25,47), örneklemin genelindeki ortalamasının (\bar{X} = 11,07) iki katından daha fazla olduğu görülmektedir. Bu oranın FTMM alanında çalışan öğretim elemanları için üç kata yakın (22,08/7,80=2,83), SBBS için iki kattan biraz fazla (24,30/11,09=2,19) ve TS için iki kata oldukça yakın olduğu (28,27/15,56=1,82) söylenebilir. En üretken %10'luk grubun ortalama yayın sayıları diğer %90'ınkiler ile karşılaştırıldığında, en büyük oransal farkın SBBS alanında çalışan öğretim elemanlarında olduğu (24,30/6,44=3,77), ardından da FTMM (22,08/5,94=3,71) ve TS (28,27/7,08=3,99) alanlarının geldiği görülmektedir.

Tablo 4: Üretkenliği En Yüksek Öğretim Elemanlarına Ait Demografik Değişkenlerin Disiplin Grubu Bazında Dağılımı*

Değişken	Üretkenliği En Yüksek Olanlar (%10)-FTMM		Üretkenliği En Yüksek Olanlar (%10)-SBBS		Üretkenliği En Yüksek Olanlar (%10)-TS		Üretkenliği En Yüksek Olanlar (%10) Genel	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Cinsiyet								
Erkek	33	60	82	54,3	50	36,2	165	48
Kadın	22	40	69	45,7	88	63,8	179	52
Yaş grubu								
30'un altı	-	-	7	4,6	1	0,7	8	2,3
30-39	15	27,3	49	32,5	33	24,4	97	28,4
40-49	16	29,1	55	36,4	51	37,8	122	35,8
50-59	14	26,5	28	18,5	40	29,6	82	24,0
60 ve üzeri	10	18,2	12	7,4	10	7,4	32	9,4
Üniversitede tecrübe								
10 yılın altı	10	16,7	54	31,4	25	17,1	89	23,5
10-19 yıl	25	41,7	61	35,5	54	37,0	140	37,0
20-29 yıl	8	13,3	37	21,5	45	30,8	90	23,8
30 yıl ve üzeri	17	28,3	20	11,6	22	15,1	59	15,6
Unvan								
Ar. Gör.	4	6,6	17	9,8	9	6,2	30	7,9
Dr. Öğr. Üyesi	16	26,2	53	30,5	26	17,8	95	24,9
Doçent	10	16,4	60	34,5	52	35,6	122	32,0
Profesör	31	50,8	44	25,3	59	40,4	134	35,2
Üniversite türü								
Devlet	54	88,5	145	84,8	119	83,8	318	85
Vakıf	7	11,5	25	14,6	23	16,2	55	14,7
Diğer	-	-	1	0,6	-	-	1	0,3
Üniversite kuruluş yılı								
1992 öncesi	30	49,2	88	50,6	87	60,0	205	53,9
1992-2005	15	24,6	55	31,6	32	22,1	102	26,8
2006 ve sonrası	16	26,2	31	17,8	26	17,9	73	19,2

*% ve f değerleri ilgili grup ve değişken bazındadır.

Tablo 5: Farklı Disiplinlerde En Üretken %10 Grup ve Diğer %90 İçin TYS Ortalamaları*

Disiplin	En üretken %10			Diğer %90			Tamamı (%100)		
	n	\bar{X}	Ss	n	\bar{X}	Ss	n	\bar{X}	Ss
TS	146	28,27	10,75	239	7,80	4,28	385	15,56	12,40
SBBS	174	24,30	7,62	495	6,44	4,29	669	11,09	9,50
FTMM	61	22,08	4,76	470	5,94	4,07	531	7,80	6,61
Bütün disiplinler	381	25,47	8,92	1204	6,52	4,25	1585	11,07	9,92

*TYS_{toplam}=17549; TYS_{en üretken%10}=9703 (%55,3); TYS_{diğer%90}=7846 (%44,7).

Tablo 6: Akademik Etkinliklere Ayrılan Haftalık Ortalama Sürenin Gruplar Arası Farklılaşma Durumu

Akademik etkinlik alanı	Haftalık ortalama saat						t/z		p	
	Ders dönemi içinde (ddi)			Ders dönemi dışında (ddd)			ddi	ddd	ddi	ddd
	n	En ürtk.	Diğer	n	En ürtk.	Diğer				
Öğretim	1523	18,93	17,43	1471	4,66	5,87	2,10	2,88	0,036*	0,004*
Araştırma	1523	12,82	12,92	1466	15,33	16,64	0,65	1,48	0,514	0,139
Topluma hizmet	1524	3,19	1,96	1471	2,40	1,74	4,64	2,36	0,000*	0,018*
İdari gör.& hiz.	1524	5,96	5,69	1471	4,21	4,38	2,08	0,22	0,038*	0,824
Diğer	1524	3,02	2,73	1471	2,82	2,49	1,57	1,65	0,115	0,100
Toplam süre	1522	43,94	40,70	1466	30,62	29,86	2,96	0,54	0,003*	0,591

(Ankette yer aldığı haliyle soru: Yürüttüğünüz tüm akademik faaliyetleri düşündüğünüzde, aşağıdaki faaliyetlerin her biri için haftada kaç saat harcıyorsunuz?) *p<0,05.

Tablo 7: En Üretken ya da Diğer Grupta Olma İle Akademik İlgisi Arasındaki İlişki Durumu*

Grup		Akademik ilgi		Toplam
		Öğretim	Araştırma	
En üretken	n	101	278	379
	%	26,6	73,4	100
Diğer	n	310	894	1204
	%	25,7	74,3	100

(Ankette yer aldığı haliyle soru: Kendi tercihlerinize göre, ilgililerin temel olarak öğretimle mi veya araştırmayla mı ilişkilidir?) *N=1583; $\chi^2=0,122$; p=0,727.

Araştırma Üretkenliği Yüksek Öğretim Elemanları Nasıl Çalışıyorlar?

Araştırma üretkenliği yüksek öğretim elemanlarının çalışma biçimleri ile ilgili olarak katılımcıların araştırmaya ayırdıkları ortalama süre ve ulusal ve uluslararası araştırma işbirliklerine dahil olma durumları incelenmiştir. Tablo 6, katılımcıların araştırmaya ayırdıkları haftalık ağırlıklandırılmış ortalama sürenin üretkenliği yüksek yüzde 10 ve diğer yüzde 90 için farklılaşma durumuna ilişkin bulguları göstermektedir.

Tablo 6'daki bulgulara göre, belirli etkinliklere ders dönemi içinde ve ders dönemi dışında ayrılan haftalık ortalama süre açısından, üretkenliği yüksek yüzde 10'luk grup ile diğer yüzde 90 arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Araştırmada en üretken grubun, *öğretim* etkinliklerine ayırdığı süre ders dönemi içinde, *topluma hizmet* etkinliklerine ayırdığı süre ise hem ders dönemi içinde hem de ders dönemi dışında diğer yüzde 90'luk gruba göre anlamlı düzeyde fazladır. Ancak, *araştırmaya* ve *diğer akademik etkinliklere* (yukarıdakilerle açık şekilde ilişkilendirilemeyen mesleki faaliyetler) ayrılan süre açısından iki grup arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmedi. Akademik etkinlikler içerisindeki *idari görev ve hizmetler* ile *toplam haftalık akademik çalışma süresi* (her bir katılımcı için farklı etkinlik alanlarındaki saatlerin toplamı) açısından bakıldığında ise yalnızca ders dönemi içerisinde yapılan etkinliklerde anlamlı farklılık bulunmakta olup, üretkenliği yüksek grup diğerlerine oranla anlamlı düzeyde daha fazla zaman ayırmaktadır. Tablo 7 ise

en üretken akademisyenler ve diğer gruba dahil olma durumu ile akademik ilgi arasında bir ilişkinin olup olmadığına yönelik bulguları göstermektedir.

Tablo 7'deki bulgulara göre katılımcıların en üretken ya da diğer grubun içerisinde yer alması, akademik ilgilerinin öğretim ya da araştırma yönünde olmasından bağımsız görünmektedir. Hem en üretken hem de diğer grup içerisinde öğretime ve araştırmaya ilgi duyanların oranı birbirlerine görece yakındır. Tablo 8'de ise katılımcıların dahil oldukları grup ile kurum içi, ülke içi ve yurt dışı araştırma işbirliklerine dahil olma arasındaki ilişkinin varlığına yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 8'e göre, katılımcıların en üretken ya da diğer gruba dahil olma durumu, kendileri ile aynı kurumda, ülke içindeki diğer kurumlarda ve yurt dışında çalışan meslektaşları ile araştırma işbirlikleri yürütme durumlarının hepsiyle ilişkili bulunmuştur. Frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde, en üretken grup ile kalan yüzde 90 arasında işbirliğine dahil olanların yüzdeleri arasındaki farkın en az kurum içi işbirliklerinde, en fazla ise yurt dışından meslektaşlar ile işbirliği kurmada olduğu görülmektedir. Bu durum kurum içi işbirliği kurmada en üretken grup ve diğerlerinin birbirine görece daha yakın olduğuna, ancak ülke içi ve özellikle yurt dışından meslektaşlarla araştırma işbirliği kurmanın en üretken grupta diğer yüzde 90'a oranla daha sık görüldüğüne işaret etmektedir.

Yüksek Araştırma Üretkenliğini Etkileyen Faktörler

Çalışmanın son araştırma sorusu araştırma üretkenliği en yüksek olan öğretim elemanları grubundan olmayı etkileyen bireysel, mesleki ve kurumsal faktörleri incelemektedir. Bu amaçla özellikle Carnegie, CAP ve EUROAC gibi APIKS benzeri çalışmalara dayalı kaynaklarda (Bentley, 2015; Kwiek, 2018; Teodorescu, 2000) yer alan potansiyel değişkenler göz önünde bulundurulmuş ve uygun ikili lojistik regresyon modeli test edilmiştir. Tablo 9 lojistik regresyon sonuçlarına göre anlamlı düzeyde etkili değişkenleri göstermektedir.

Tablo 9'daki bulgular, araştırmada yer alan öğretim elemanlarının üretkenliği yüksek grupta yer alma ihtimalinde çoğunlukla mesleki değişkenlerin etkili olduğunu, kurumsal olarak ise yalnızca bir değişkenin etkisinin varlığını göstermektedir. Etkili değişkenler detaylı incelenirse, araştırma görevlisi unvanı

Tablo 8: En Üretken ya da Diğer Grupta Olma ile Araştırma İşbirliği Kurma Arasındaki İlişki Durumu (Ki-kare)

Grup		Kurum içi*		Toplam	Ülke içi**		Toplam	Yurt dışı***		Toplam
		Evet	Hayır		Evet	Hayır		Evet	Hayır	
En üretken	n	346	35	381	336	44	380	226	150	376
	%	90,8	9,2	100	88,4	11,6	100	60,1	39,9	100
Diğer	n	1043	158	1201	896	300	1196	534	661	1195
	%	86,8	13,2	100	74,9	25,1	100	44,7	55,3	100

(Ankette yer aldığı haliyle soru: Lütfen yürüttüğünüz araştırma işbirliklerinizi tanımlayınız). *N=1582; $\chi^2=4,26$; $p=0,039$; **N=1576; $\chi^2=30,82$; $p=0,000$; ***N=1571; $\chi^2=27,23$; $p=0,000$.

Tablo 9: En Yüksek Araştırma Üretkenliği Olan Grupta Yer Almayı Anlamlı Etkileyen Faktörler*

Bağımsız Değişken	Değer	B	SE	Wald	p	OR
Mesleki	Profesör	1,588	0,365	18,914	0,001	4,896
	Doçent	1,605	0,313	26,319	0,000	4,976
	Dr. Öğr. Üyesi	0,949	0,284	11,131	0,001	2,583
	Araştırma Görevlisi (Ref.)			28,100	0,000	
	TS	1,692	0,202	70,229	0,000	5,430
Disiplin	SBMM	1,275	0,190	45,247	0,000	3,579
	FTMM (Ref.)			73,682	0,000	
Araştırma işbirlikleri	Ülke içi	0,688	0,205	11,313	0,001	1,991
	Yurt dışı	0,470	0,155	9,231	0,002	1,601
Kurumsal	Öğretim elemanlarına yurt dışında araştırma yapabilmeleri için birçok fırsat/kaynak sunulmaktadır	0,179	0,068	7,011	0,008	1,196
	Constant	-5,092	0,780	42,647	0,000	0,006
	-2LL			1283,169		
	Nagelkerke R ²			0,224		
	N			1367		

*Sadece anlamlı sonuç üreten değişkenler yer almaktadır ($p<0,05$).

nı referans olarak alındığında, Dr. Öğr. Üyesi, Doçent ve Profesör unvanlarının tamamının üretkenliği yüksek olan grupta yer alma ihtimalini olumlu etkilediği görülmektedir. Bunların arasında en etkili değişken Doçent unvanına sahip olma olup, onu Profesör ve Dr. Öğr. Üyesi unvanları takip etmektedir. Akademik disiplin değişkeni için bulgular incelendiğinde, FTMM alanı referans alındığında hem SBBS hem de TS alanlarında çalışıyor olmanın en üretken grupta yer almayı olumlu etkilediği anlaşılmaktadır. Bu noktada TS alanında çalışıyor olmanın hem akademik disiplinler içinde hem de modelin tamamında etkisi en yüksek değişken olması dikkate değerdir.

Tablo 9'daki bulgular, öğretim elemanlarının araştırma işbirliklerine dahil olmalarının üretkenliği yüksek grupta yer almalarını olumlu etkilediğini göstermektedir. Araştırma işbirlikleri içerisinde, hem ülke içindeki diğer kurumlarda hem de yurt dışında çalışan meslektaşlarla kurulan araştırma işbirliklerinin etkili

olduğu, ancak ülke içindeki işbirliklerinin etkisinin yurt dışından işbirliklerinkine oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Modelde anlamlı etkisi olan son değişken ise kurumsal faktörler altında yer alan öğretim elemanlarına yurt dışından araştırma yapabilmeleri için kurumsal destek sunulmasıdır. Bu madde modelde etkili tek kurumsal değişken olup, etkisi anlamlı olmakla birlikte diğer değişkenlerinkine oranla daha sınırlıdır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Mevcut çalışmanın bulguları, araştırma üretkenliği en yüksek olan grupta yer alma ile ilgili demografik dağılımın, çalışma alanlarına göre çeşitlilik içerdiğini göstermektedir. Daha genç ve üniversite tecrübesi daha az olan katılımcıların en üretken gruptaki ağırlığı, özellikle SBBS alanında çalışan öğretim elemanları için daha fazladır. Benzer bir dağılım ayrıca unvan bazında da görülmektedir. SBBS alanında en üretken olanların içerisinde doktor öğretim üyesi ve doçent unvanlarına sahip

akademisyenler ağırlıkta, FTMM ve TS alanlarındaki en üretken öğretim elemanlarında baskın grubu profesörler oluşturmaktadır. Benzer bulgulara ulaşan Kwiek (2018), bu durumu genel olarak fen bilimleri/pozitif bilimler (Hard Science) geleceğindeki kümülatif yayın sayısı artışında unvan ve tecrübenin rolünün, sosyal bilimlere oranla daha fazla olmasına bağlamaktadır. Benzer şekilde, Jung (2014) da unvan ve tecrübe ile akademik ağlara ve diğer kaynaklara erişimin yayın üretimindeki olumlu etkisine değinmektedir. Ayrıca araştırmaya destek olacak lisansüstü öğrencilerin varlığının fen bilimleri ve mühendislik gibi bazı alanlarda öğretim elemanlarının üretkenliğe olumlu etki yaptığı bilinmektedir (Dundar & Lewis, 1998). Bu noktada kadem, unvan ve mesleki ağlarının genişliği nedeniyle profesörlerin lisansüstü öğrenci danışmanlığı ya da doktora sonrası araştırmacılar gibi araştırmaya destek olacak kişilerle çalışma imkânlarına erişiminin daha kolay olabileceği de düşünülebilir. Dolayısıyla, bu ve benzeri durumların mevcut çalışmadaki sonuçlara etkisi olabilir. Diğer taraftan yayın sayısı ve rekabete dayalı akademik yükselmenin yaygınlaşması ile meslekte tecrübesi daha az ya da giriş seviyesi unvanlara sahip olan akademisyenlerin daha fazla üretme mecburiyeti hissetmeleri beklenebilir (Cantwell & Kauppinen, 2014). Bu anlamda, mevcut çalışmanın bulgularında, Türkiye’de son dönemde açılan yükseköğretim kurumlarının ve bu kurumlardaki akademik pozisyonların dağılımlarının da payı bulunabilir. Bu nedenle, sonraki çalışmalarda Türkiye’de son dönem yaygın olan yükseköğretimde genişleme politikalarının alan bazında üretkenlik analizine odaklanılabilir.

Bulgular, çalışmada yer alan öğretim elemanlarının üretilen akademik yayınların yarısından fazlasının, üretkenliği en yüksek olan yüzde 10’luk grup tarafından gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bu sonuç üretkenliği yüksek öğretim elemanlarının bütün bir ulusal yükseköğretim sisteminde üretilen yayınlarındaki payının fazlalığı açısından, farklı ülke bağlamlarında yapılan çalışmaların bulguları ile uyumludur. Örneğin Polonya’da en üretken %10, toplam akademik üretimin yarısına yakını (Kwiek, 2018), İtalya’da ise üretkenliği en yüksek %12, toplam akademik üretimin üçte birinden fazlasını (Abramo, D’Angelo & Caprasecca, 2009) gerçekleştirmektedir. Bu bulgu, üretkenliği yüksek akademisyenlerin ulusal araştırma üretimindeki payını göstermesi açısından dikkate değerdir. Diğer taraftan, mevcut çalışmanın sınırlılığı gereği, katılımcıların belirttikleri akademik yayınların hangi tür akademik dergilerde yayımlandıkları ve bu çalışmalardan diğer araştırmacılar ve/veya politika oluşturular tarafından ne derece yararlandığı (atf ve politika etkisi) konusunda bir çıkarım yapılması mümkün değildir. Bu noktada ayrıca en üretken grubun dışında kalan yüzde 90’ın akademik çalışmalarının nasıl kullanıldığı ve bu iki grubun birbirlerinin çalışmalarından nasıl yararlandıkları gibi konuların sonraki çalışmalarda ele alınması (Kwiek, 2018), ulusal akademik üretimin niceliğinin ve niteliğinin artırılmasına yönelik politikalara rehberlik etmede yararlı olabilir.

Araştırma bulguları beklenenin aksine en üretken grup ile diğerleri arasında araştırma etkinliklerine ayrılan süre açısından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Ayrıca, en üretken grup öğretim ve topluma hizmet etkinliklerine diğer gruba kıyasla daha fazla zaman ayırmaktadır. Benzer şekilde,

her iki grup arasında öğretim ve araştırmayı kişisel olarak önceliklendirme açısından da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular önceki bazı çalışmalarda yer alan, araştırmaya daha fazla süre ayırmanın ve kişisel olarak araştırmayı öğretimden daha fazla tercih etmenin yüksek araştırma üretkenliği ile bağlantılı olduğu sonucu (Kwiek, 2018; Teichler, Arimoto & Cummings, 2013) ile farklılık göstermektedir. Diğer taraftan, Teodorescu (2000) araştırmaya ayrılan süre ile yüksek üretkenlik arasındaki olumlu ilişkinin sadece gelişmiş ülke yükseköğretim sistemlerinde geçerli olduğunu, daha az gelişmiş ülkelerde ise süre ile üretkenlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını tespit etmiştir. Benzer şekilde mevcut çalışmanın bulguları Türkiye bağlamında araştırma üretkenliği en yüksek akademisyenlerin içerisinde olmanın araştırmaya ayrılan süre ve araştırma-öğretim yönünde tercihin ötesindeki değişkenlerle bağlantılı olabileceğini göstermektedir. Bu nedenle ileride yapılacak çalışmalarda araştırmacılar, yüksek araştırma üretkenliği ve akademisyenlerin araştırmaya yönelik tutumları arasındaki ilişkiye yönelik farklı değişkenlere odaklanabilir.

Çalışma Türk yükseköğretiminde, üretkenliği en yüksek araştırmacıların arasında yer almanın büyük oranda unvan, akademik disiplin grubu ve yurtiçinde ve yurt dışında araştırma işbirlikleri yapma gibi mesleki faktörler ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Kurumsal değişkenlerin etkisi ise çok sınırlıdır (Kurumsal olarak sadece öğretim elemanlarına yurt dışında araştırma yapma desteği sağlanması etkili bulunmuştur). Bu bulgu da üretkenliği temel olarak bireysel-mesleki değişkenler ile ilişkili bulan ve kurumsal değişkenlerin etkisini çok az düzeyde işaret eden önceki ampirik çalışmalarla (Eti, 2016; Kwiek, 2018; Shin & Cummings, 2010; Teodorescu, 2000) uyumludur. Bu durum ayrıca yüksek sayıda araştırma yürütmede, akademisyenlik mesleğinin doğasında yer alan içsel motivasyonlar ile mesleğe özgü etkenlerin kurumsal teşvik ve destek politikalarından daha güçlü etkilerinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir (Eimers, 1997; Kwiek, 2018; Schuster & Finkelstein, 2006). Bu noktada, gelecekte yapılacak çalışmalarda kurumsal faktörlerin etkisinin neden zayıf olduğu ve bu faktörleri daha etkili hale getirebilecek tedbirlerin neler olabileceği ele alınabilir. Konu ile ilgili olarak, Önder ve Erdil’in (2015) akademisyenlerden ulusal düzeyde yayın beklentisinin çoğunlukla aynı olmasına rağmen kurumsal ve bölüm bazındaki farklı beklenti ve uygulamaların olduğu tespiti, sonraki çalışmalar için göz önünde bulundurulabilir. Ayrıca konu ile ilgili detayları daha bütünsel inceleyebilmek için bireysel-mesleki faktörlerin gücünün arkasındaki nedenler de derinlemesine araştırılabilir.

Çalışma akademik üretimdeki eşitsizliklerin küresel düzeyde derinleştiği ile ilgili kaygıların (Kwiek, 2018; Piro vd., 2016; Xie, 2014), Türk yükseköğretim sisteminde de belirginleştiğini göstermektedir. Türkiye’de akademik üretimde üretkenliği yüksek akademisyenlerin büyük payının olduğu, üretkenliği en yüksek grupta olan akademisyenler arasında yer almanın öncül şartlarının da profesör ya da doçent olmak ve belirli akademik disiplinlerde çalışmak olduğu görülmektedir. Ayrıca, akademik işbirliği fırsatları geniş olanların ve kurumlarından uluslararası araştırma için destek bulabilenlerin de yüksek araştırma üretkenliğine sahip grupta olmada diğer meslektaşlarına oran-

la avantajlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda rekabetin çoğunlukla akademik üretim ve yayın sayısı üzerinden yapıldığı yeni yükseköğretim ortamında, araştırmacılara fırsat ve imkân eşitliğini artıracak tedbirlerin yaygınlaştırılarak dezavantajlı grupların önündeki engellerin azaltılmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu sayede Türk yükseköğretim sisteminin daha adil şartlarda genişlemesi ve ulusal akademik üretimin hem nicelik hem de nitelik olarak gelişmesi beklenebilir.

Son olarak çalışmanın belirli sınırlılıklarının olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırmada farklı alanlarda çok sayıda sorunun yer aldığı APIKS uluslararası projesinin ilgili soruları kullanılmıştır. Potansiyel faktörler ve lojistik regresyon modeli de yine APIKS projesinin öncülü olan projelere dayalı çalışmalar baz alınarak oluşturulmuştur. Konu ile ilgili farklı değişkenlerin yer aldığı başka modeller test edildiğinde daha kapsamlı sonuçlara ulaşılması mümkündür.

Etik kurul kararı

Bu çalışma için ilgili etik kurul onayı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal ve Eğitim Bilimleri Etik Kurulu'nun 28.04.2016/4 tarih ve sayılı toplantısı ile alınmıştır.

Teşekkür

Bu çalışmanın verileri Academic Profession in the Knowledge-Based Society (APIKS) projesinin Türkiye ayağı kapsamında toplanmış olup, verisi APIKS Türkiye web sayfasından (<http://apikstr.net>) indirilmiştir. APIKS Türkiye projesi, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu-TÜBİTAK (Proje No: 117K917) ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi-ÇOMÜ-BAP (Proje No: SBA-2017-1093) tarafından desteklenmiştir. Yazar ayrıca APIKS Türkiye proje ekibi üyelerine teşekkür eder.

KAYNAKLAR

- Aarveaara, T., Finkelstein, M., Jones, G.A., & Jung, J. (2021). The academic profession in the knowledge-based society (APIKS): Evolution of a major comparative research project. In: T. Aarveaara, M. Finkelstein, G.A. Jones, & J. Jung (Eds.), *Universities in the knowledge society* (pp. 49-64). Cham: Springer.
- Abouchedid, K., & Abdelnour, G. (2015). Faculty research productivity in six Arab countries. *International Review of Education*, 61(5), 673-690. <https://doi.org/10.1007/s11159-015-9518-5>
- Abramo, G., D'Angelo, C. A., & Caprasecca, A. (2009). The contribution of star scientists to overall sex differences in research productivity. *Scientometrics*, 81(1), 137. <https://doi.org/10.1007/s11192-008-2131-7>
- Abramo, G., D'Angelo, C. A., & Soldatenkova, A. (2016). The ratio of top scientists to the academic staff as an indicator of the competitive strength of universities. *Journal of Informetrics*, 10(2), 596-605. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2016.04.013>
- Abramo, G., D'Angelo, C. A., & Soldatenkova, A. (2017). An investigation on the skewness patterns and fractal nature of research productivity distributions at field and discipline level. *Journal of Informetrics*, 11(1), 324-335. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.02.001>

- APIKSTR. (2022). *APIKS Türkiye proje web sayfası*. <https://apikstr.net/> adresinden 20.11.2022 tarihinde erişildi.
- Bentley, P. J. (2015). Cross-country differences in publishing productivity of academics in research universities. *Scientometrics*, 102(1), 865-883. <https://doi.org/10.1007/s11192-014-1430-4>
- Bland, C. J., Center, B. A., Finstad, D. A., Risbey, K. R., & Staples, J. G. (2005). A theoretical, practical, predictive model of faculty and department research productivity. *Academic Medicine : Journal of the Association of American Medical Colleges*, 80(3), 225-237. <https://doi.org/10.1097/00001888-200503000-00006>
- Cantwell, B., & Kauppinen, I. (Eds.) (2014). *Academic capitalism in the age of globalization*. Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem.
- Damar, M., Özdağoğlu, G., & Özveri, O. (2020). Bilimsel üretkenlik bağlamında dünya sıralama sistemleri ve Türkiye'deki üniversitelerin mevcut durumu. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 107-123.
- Damar, M., Özdağoğlu, G., & Özveri, O. (2021). Türkiye'de yükseköğretim kurumlarının bilimsel üretkenliğinin izlenmesi: Mevcut durum analizi ve öneriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(1), 35-48.
- Demeter, M., Jele, A., & Major, Z. B. (2022). The model of maximum productivity for research universities SciVal author ranks, productivity, university rankings, and their implications. *Scientometrics*, 127(8), 4335-4361. <https://doi.org/10.1007/s11192-022-04432-4>
- Demir, S. B. (2018). Pros and cons of the new financial support policy for Turkish researchers. *Scientometrics*, 116(3), 2053-2068. <https://doi.org/10.1007/s11192-018-2833-4>
- Dundar, H., & Lewis, D. R. (1998). Determinants of research productivity in higher education. *Research in Higher Education*, 39(6), 607-631. <https://doi.org/10.1023/A:1018705823763>
- Eimers, M. T. (1997). The role of intrinsic enjoyment in motivating faculty. *Thought and Action*, 13(2), 125-142.
- Erarslan, İ. (2015). Üniversitelerin uluslararası görünürlüğü: Akademik performans ve üniversite marka değeri ilişkisi. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 37-47.
- Eti, S. (2016). Üniversitelerdeki akademik üretkenliğe etki eden faktörlerin incelenmesi. *İş'te Devranış Dergisi*, 1(1), 67-73.
- Fritz, M., & Berger, P. D. (2015). Will anybody buy? Logistic regression. In M. Fritz & P. D. Berger (Eds.), *Improving the user experience through practical data analytics* (pp. 271-304). Morgan Kaufmann. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-800635-1.00011-2>
- Harzing, AW. (2013). A preliminary test of Google Scholar as a source for citation data: a longitudinal study of Nobel prize winners. *Scientometrics*, 94, 1057-1075. <https://doi.org/10.1007/s11192-012-0777-7>

- Höhle, E. A. & Teichler, U. (2013). The academic profession in the light of comparative surveys. In B. M. Kehm & U. Teichler (Eds.), *The academic profession in Europe: New tasks and new challenges* (pp. 23-38). Dordrecht: Springer.
- Jaffe, K., ter Horst, E., Gunn, L. H., Zambrano, J. D., & Molina, G. (2020). A network analysis of research productivity by country, discipline, and wealth. *PLOS ONE*, *15*(5), e0232458. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0232458>
- Jung, J. (2014). Research productivity by career stage among Korean academics. *Tertiary Education and Management*, *20*(2), 85-105. <https://doi.org/10.1080/13583883.2014.889206>
- Kezar, A. & Maxey, D. (2016). Resonant themes for a professoriate reconsidered. In A. Kezar & D. Maxey (Eds.), *Envisioning the faculty for the twenty-first century: moving to a mission-oriented and learner-centered model* (pp. 204-216). New Brunswick: Rutgers University Press.
- Kuzhabekova, A., & Ruby, A. (2018). Raising research productivity in a Post-Soviet higher education system: A case from Central Asia. *European Education*, *50*(3), 266-282. <https://doi.org/10.1080/10564934.2018.1444942>
- Kwiek, M. (2016). The European research elite: A cross-national study of highly productive academics in 11 countries. *Higher Education*, *71*(3), 379-397. <https://doi.org/10.1007/s10734-015-9910-x>
- Kwiek, M. (2018). High research productivity in vertically undifferentiated higher education systems: Who are the top performers? *Scientometrics*, *115*(1), 415-462. <https://doi.org/10.1007/s11192-018-2644-7>
- Kyvik, S., & Olsen, T. B. (2008). Does the aging of tenured academic staff affect the research performance of universities? *Scientometrics*, *76*(3), 439-455. <https://doi.org/10.1007/s11192-007-1767-z>
- Lam, A. (2011). What motivates academic scientists to engage in research commercialization: 'Gold', 'ribbon' or 'puzzle'? *Research Policy*, *40*(10), 1354-1368. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2011.09.002>
- Lee, Y.-H. (2021). Determinants of research productivity in Korean Universities: The role of research funding. *The Journal of Technology Transfer*, *46*(5), 1462-1486. <https://doi.org/10.1007/s10961-020-09817-2>
- Maviş Sevim, F. Ö. (2018). *Doktora öğrencileri için hazırlanan araştırma üretkenliğini destekleme programının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi* [Doktora Tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Mengi, F., & Schreglmann, S. (2013). Akademisyenlik bağlamında bilimsel üretkenliği etkileyen çevresel faktörler. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *2*(1), 1-17.
- Önder, C., & Erdil, S. E. (2015). Aynı kurumsal beklentilere tabi aktörlerin farklılaşan davranışları: Öğretim üyelerinin bilimsel yayın üretkenliklerinin üniversite, bölüm ve birey düzeyindeki yordayıcıları. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, *42*(3), 481-519.
- Parke, C. S. (2013). *Essential first steps to data analysis: Scenario-based examples using SPSS*. SAGE Publications. <https://dx.doi.org/10.4135/9781506335148>
- Piro, F. N., Rørstad, K., & Aksnes, D. W. (2016). How does prolific professors influence on the citation impact of their university departments? *Scientometrics*, *107*(3), 941-961. <https://doi.org/10.1007/s11192-016-1900-y>
- Pogrebnyakov, N., Kristensen, J. D., & Gammelgaard, J. (2017). If you come, will they build it? The impact of the design and use of a performance management system on researcher motivation. *Journal of Engineering and Technology Management*, *43*, 67-82. <https://doi.org/10.1016/j.jengtecman.2017.01.004>
- Resmi Gazete. (2018a). *Akademik teşvik ödeneği yönetmeliği*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/21.5.201811834.pdf> adresinden 20.11.2022 tarihinde erişildi.
- Resmi Gazete. (2018b). *Doçentlik yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/04/20180415-3.htm> adresinden 20.11.2022 tarihinde erişildi.
- Resmi Gazete. (2018c). *Öğretim üyeliğine atanma ve yükseltme yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180612-6.htm> adresinden 20.11.2022 tarihinde erişildi.
- Sam, C., & van der Sijde, P. (2014). Understanding the concept of the entrepreneurial university from the perspective of higher education models. *Higher Education*, *68*(6), 891-908. <https://doi.org/10.1007/s10734-014-9750-0>
- Schuster, J. H., & Finkelstein, M. J. (2006). *The American faculty: The restructuring of academic work and careers*. Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press.
- Shin, J. C., & Cummings, W. K. (2010). Multilevel analysis of academic publishing across disciplines: Research preference, collaboration, and time on research. *Scientometrics*, *85*(2), 581-594. <https://doi.org/10.1007/s11192-010-0236-2>
- Suominen, A., Kauppinen, H., & Hyytinen, K. (2021). 'Gold', 'Ribbon' or 'Puzzle': What motivates researchers to work in research and technology organizations. *Technological Forecasting and Social Change*, *170*, 120882. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.120882>
- Tamtekin Aydın, O. (2017). Research performance of higher education institutions: A review on the measurements and affecting factors of research performance. *Journal of Higher Education and Science*, *7*(2), 312-320.
- Teichler, U., Arimoto, A., & Cummings, W. K. (2013). *The changing academic profession. Major findings of a comparative survey*. Dordrecht: Springer.
- Teodorescu, D. (2000). Correlates of faculty publication productivity: A cross-national analysis. *Higher Education*, *39*(2), 201-222. <https://doi.org/10.1023/A:1003901018634>
- Uslu, B. (2018). Küresel yayın ligi: Türkiye hangi kümede yer alıyor? *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *13*(27), 182-203.
- Xie, Y. (2014). "Undemocracy": Inequalities in science. *Science*, *344*(6186), 809-810. <https://doi.org/10.1126/science.1252743>
- YÖK. (2018). *2017-2018 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 20.11.2022 tarihinde erişildi.